

גניזה

תלמוד בבלי מסכת מכות דף כב עמוד א

המוחק את השם בהליכתו, ואזהרתיה מהכא: +דברים י"ב+ ואבדתם את שמם וגוי' [לא] תעשון כן לה' אלהיכם!

רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ו הלכה א

כל המאבד שם מן השמות הקדושים הטהורים שנקרא בהם הקב"ה לוקה מן התורה, שהרי הוא אומר בעבודת כוכבים ואבדתם את שמם מן המקום ההוא לא תעשון כן לה' אלקיכם.

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קכ עמוד ב

למימרא דרבנן סברי: גרם כבוי מותר, ורבי יוסי סבר: גרם כבוי אסור...
ורמי דרבנן אדרבנן, ורמי דרבי יוסי אדרבי יוסי. דתניא: הרי שהיה שם כתוב לו על בשרו - הרי זה לא ירחוץ ולא יסוך ולא יעמוד במקום הטינופת. נזדמנה לו טבילה של מצוה - כורך עליה גמי ויורד וטובל. רבי יוסי אומר: לעולם יורד וטובל כדרכו, ובלבד שלא ישפוף! - שאני התם דאמר קרא +דברים יב+ ואבדתם את שמם מן המקום ההוא לא תעשון כן לה' אלהיכם, עשייה הוא דאסור, גרמא - שרי. - אי הכי, הכא נמי: כתיב +שמות כ+ לא תעשה [כל] מלאכה - עשייה הוא דאסור, גרמא שרי! - מתוך שאדם בהול על ממונו - אי שרית ליה אתי לכבויי. - אי הכי - קשיא דרבנן אדרבנן: ומה התם דאדם בהול על ממונו - שרי, הכא לא כל שכן? ותסברא, האי גמי היכי דמי? אי דמיהדק - קא הוי חציצה, אי לא מיהדק - עיילי ביה מיא! - חציצה - תיפוק ליה משום דיו! - בלחה, דתניא: הדם והדיו הדבש והחלב יבשין - חוצצין, לחים - אין חוצצין. מכל מקום קשיא! - אלא אמר רבא בר רב שילא: היינו טעמייהו דרבנן, דקסברי: אסור לעמוד בפני השם ערום. מכלל דרבי יוסי סבר מותר לעמוד בפני השם ערום! - דמנח ידיה עילויה. - לרבנן נמי, דמנח ידיה עילויה! - זימנן דמשתלי, ושקיל ליה. - לרבי יוסי נמי, זימנן דמשתלי ושקיל ליה!

רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ו

הלכה ו. כלי שהיה שם כתוב עליו קוצץ את מקום השם וגונזו, ואפילו היה השם חקוק בכלי מתכות או בכלי זכוכית והתיך הכלי הרי זה לוקה אלא חותך את מקומו וגונזו, וכן אם היה שם כתוב על בשרו הרי זה לא ירחץ ולא יסוך ולא יעמוד במקום הטינופת, נזדמנה לו טבילה של מצוה כורך עליו גמי וטובל ואם לא מצא גמי מסבב בבגדיו ולא יהדק כדי שלא יחוץ שלא אמרו לכרוך עליו אלא מפני ד שאסור לעמוד בפני השם כשהוא ערום...

הלכה ח. כתבי הקדש כולן ופירושיהן וביאוריהן אסור לשורפם או לאבדם ביד והמאבדן ביד מכין אותו מכת מרדות, במה דברים אמורים בכתבי הקדש שכתבם ישראל בקדושה אבל אפיקורוס ישראל שכתב ספר תורה שורפין אותו עם האזכרות שבו, מפני שאינו מאמין בקדושת השם ולא כתבו לשמו אלא שהוא מעלה בדעתו שזה כשאר הדברים והואיל ודעתו כן לא נתקדש השם, ומצוה לשורפו כדי שלא להניח שם לאפיקורוסים ולא למעשיהם, אבל עובד כוכבים שכתב את השם גונזין אותו, וכן כתבי הקדש שבלו או שכתבן עובד כוכבים יגנזו.

שו"ת אבני נזר חלק יורה דעה סימן שע

ב"ה ה' קרח סת"ר לפ"ק. שלום לכבוד הרב החריף הבקי מוהר"ר שמחה נ"י אבד"ק שעברשין.
א) בדבר בהכ"נ ישן שנכתב על הכותלים ברכות ובתוכם שמות שאינם נמחקין. ועתה בא פקודה מהממשלה לתקן הבהכ"נ ואם לאו יסגירו אותו. ויש מקומות אשר יצטרך עפ"י הממשלה לקלוף הסיד שבהם השמות מה נעשה באיסור מחיקת השם. וכבודו דעתו לקלוף הסיד עם השמות ואם ישבר יחשב גרם מחיקה דמותר. ומביא רא"י בשם הרה"ק מבעלזא לאסור מהא דסוכה (נ"ג ע"ב) דמספקא לדהמע"ה אי שרי למיכתב שם אחספא ומשדי אתהומא. ואייתי אחיתופל רא"י מהשקאת סוטה שאמרה תורה בשביל להטיל שלום בין איש לאשתו שם שנכתב בקדושה ימחה על המים. משמע דספיקו של דוד היי משום איסור מחיקת השם אף דאינו אלא גרמא כמו טובל ושם כתוב על בשרו דחשיב גרמא עכ"ד. אולם הדבר ברור בסוגיא דשבת (ק"כ ע"ב) דמותר דהתם אמר מה גרם כיבוי בשבת מותר כ"ש גרם מחיקה. וקיי"ל סימן שלי"ד סעיף כ"ב דגרם כיבוי מותר...

ג) ומה דק"ל מהא דסוכה. נ"ל ליישב דלכאורה צ"ע למה נקרא מה שנכנס במים והמים מוחקים השם גורם הלא הוא מעשה ממש. דע"כ ברור שימחק. דאל"כ מותר משום דשא"מ. וכיון דברור שימחק הו"ל מעשה ממש...

גניזה - 2

המשך דברי האבני נזר

ט) נשוב לנייד. הדבר ברור דקי"ל גרם מחיקה שרי [ומי"ש בשם הנב"י להיפוך הנה לא ציין מקומו ולחפש אינני מחויב] מי"מ בני"ד אין ענין לגרם. ממני"פ אם ברור שישבר ויתקלקל השם ודאי הוה מאבד בידים. ואפי' רק ספק. מי"מ כיון שהוא באותו שעה ממש שקולף הרי הוא מאבד בידים. רק שאם אינו ברור נוכל להתיר משום דשא"מ. אך צ"ע בזה דאפשר שהוא באופן שיכול להיות שא"א שלא ישבר. ואנחנו לא נדע אם הוא פסיק ריש"י. וזה מחלוקת עצום שדעת רמב"ן במלחמות פרק כירה וטי"ז סימן שטי"ז סק"ג דספק פ"ר מותר. אך הרב מלאדי זצ"ל סימן רע"ז בק"א אות א' עשה בזה מחלוקת. ואני בח"י הוכחתי שדעת רש"י פ' הישן שמותר. אך לדעת תוס' כריתות במתעסק מוכח מהא דפסחים (ל"ג ע"א) דספק פ"ר אסור:

י) אבל בני"ד אין לדין אלא מה שענינו רואות. אם הוא ודאי פ"ר אסור ואם אינו פ"ר מותר. ואם ספק עכ"פ יש להתיר ע"י גוי. ואפי' ודאי פ"ר נוכל להתיר ע"י גוי לפמ"ש המרדכי דפ"ר ע"י גוי מותר. ותה"ד ורמ"א סימן רנ"ג פסקו כמותו. כ"ש בשאר איסורין שנוכל לצרף דעת הראב"ד ב"מ (צ' ע"א) דבאיסור לאו אין איסור אמירה לגוי.

שו"ת נודע ביהודה מהדורה תנינא - אורח חיים סימן יז

תשובה מבן המחבר. את בריתי לא תופר מאת חכם וסופר. ה"ה התורני הרבני המופלא מוה' אפרים נ"י בק"ק שערעטיץ:

מכתבו הנעים הגיעני ורבו עלי טרדות מבני קהלתנו הש"י ורבו כמו רבו ונוסף על זה טרדת התלמידים ולכן אני בוחר בדרך קצרה. ע"ד שאלתו מבן כפר אשר ייחד בביתו חדר א' לבהכ"נ לבני הכפר להתפלל שם במנין עשרה עם המתאספים לשם מכפרים הסמוכים וגם שרטו וכתבו על הכתלים כמה תחינות ובקשות כדרך בתי כנסיות והתפללו שם כמה שנים בצבור. וזה כ"ה שנים אשר נתבטל המנין והלכו להתפלל במקום אחר ושוב השתמש הבעל בית באותו חדר כל התשמישים הצריכים לו. ואחר ששבק חיים לכל ישראל מכר בנו כל הבית לאיש אחר ועתה שואל הלוקח אם מותר לעשות מחדר הזה בית יין שרף וגם מקוה לטבול בו: ע"כ השאלה. תשובה לא ידעתי שום היתר דכיון שייחד מתחלה החדר הזה לבהכ"נ אם כן הקדיש אותו חדר וכיון שהתפללו שם הרי הוא בקדושת בהכ"נ והרי זה כבנה בית סתם והקדיש לבהכ"נ המבואר בא"ח סימן קנ"ג סעיף ח' ואין חילוק בזה בין יחיד לרבים כיון שהתפללו שם...

לכן אין תקנה אלא שימכור היחיד הזה ובהסכמת כל אנשי הכפר אשר היו שייכים לבהכ"נ הזה ויקחו הדמים להספקת ת"ת או להשיא יתומים דבלא"ה אין מוכרין ואז פקע הקדושה מחדר הזה. אמנם כיון שרשום בכותלים תפלות ובקשות ובתוכם שמות שאינן נמחקים לא יהרוס אותן הכתלים כדי שלא יבוא למחיקת שם ח"ו וגם לא יעשה שום תשמיש בזיון כמו שפסקינן בסימן קנ"ג סעיף ט' ומכ"ש שלא לעשות מקוה בחדר הזה ויעויין במג"א סימן מ"ה ס"ק ב'. וגם לשרוף בתוכו יין שרף יש לאסור כיון שעשן משחיר הכתלים וגורם מחיקת השמות אשר על הכתלים:

ואם יש לדון בזה דין דבר שאין מתכוין. נתתי אל לבי לעיין אם יש איסור בגרמא למחיקת השם. והדבר מפורש במסכת שבת דף ק"כ ע"ב... אמנם אעפ"כ יש לומר דלא שרי גרמא אלא לטבילה של מצוה אבל לדבר הרשות אפילו גרמא אסור ואף דליכא לאו דלא תעשון מי"מ אסור משום בזיון השם דאין בזיון גדול יותר מגרם מחיקת השם. וראיה לדבר דברחיצה וסיכה לא פליג ר"י על רבנן וגם לר"י אסור אף שיש לדחות ולומר דאיסור רחיצה וסיכה לאו משום גרם מחיקת השם הוא אלא משום איסור לעמוד בפני השם ערום... אמנם תמה אני על הטור והשי"ע למה השמיטו הך דינא...

לכן נראה לענ"ד דאסור לשרוף יי"ש בחדר הזה אשר נכתב על הכתלים שמות שאינן נמחקים משום שע"י העשן אשר הוא תדיר בשריפת יין שרף משחיר הכתלים וגורם מחיקת השם. ומפני הטרדא לקצר אני צריך. כ"ד אוהבו. הק' שמואל סג"ל לנדא בן הגאון מוהר"י זצ"ל.

שו"ת תשב"ץ חלק א סימן ב

שאלת אם מותר לכתוב בלוחות שלשה או ארבע פסוקי' או פרשה שלימה כמו שנהגו באלו הארצות לתינוקות שאין להם ספר והמלמד כותב להם בכל שבוע מה שדעתו של בן יכולה לקבל בכל שבוע ובסוף השבוע מוחק וחוזר וכותב פרשת אחרת כפי התחלופי הפרשיו' בכל שבוע ושבווע ואמרת שנשאלת מזה והתרת להם אחר שאין כונתם למחוק אותה פרשה או אותם פסוקים דרך השחתה ונקמה ובזיון אבל הם מתכווני לקיים מצו' תלמוד תורה וכאנוסים הם הואיל ואין להם ספרים לקרו' את בניהם ואנוס רחמנא פטריה אמנם שמותיו של הקב"ה אסור למוחקן ולא לכתבן כל עיקר אחר שלמחיקה הם עומדים ע"כ דבריך... תשובה תחלה יש לי לפרש כי מה שאמר בפי' שבועות העדות (ל"ה ע"א) בשמו' הקדש שאסור למוחקן שאיסור זה הוא דבר תורי וכדמוכח לי' מקרא דכתיב ואבדתם את שמם וגוי' לא תעשון כן וגוי' ולא תימא דאיסורא דרבנן הוא וקרא אסמכתא בעלמא הוא אלא גוף תורה הוא ולוקין עליו מן התורה כדאיתא בהדיא בפרק אלו הן הלוקין (כ"ב ע"א) גבי מתני' דתנן יש חורש תלם אחד וחייב עליו משום שמנה לאוין, ואמרין עלה בגמ'...

ש"ע"י מרכז ישיבות בני עקיבא (ע"ר)

גניזה - 3

המשך דברי התשב"ץ

מתקיף ר' אבהו וללקי נמי משום מוחק את השם בהליכתו ואזהרתיה מהכא ואבדתם את שמם וגוי לא תעשו וגוי והכי נמי מוכח בפ"ד מיתות (ניו ע"א) גבי מתניתין דתנן המגדף אינו חייב עד שיפרש את השם ואמרי עלה בגמ' מה"מ אמר שמואל דאמר קרא ונוקב שם ה' ואקשי' ואימא מבזע נמי הוא דכתיב ויקוב חור בדלתו ואזהרתיה מהכא ואבדתם את שמם וגוי וזה הענין לא נסתפק בו שם אדם שאיסור זה הוא דבר תורה וכ"כ הרמב"ם ז"ל בה' יסוה"ת (פ"ו ה"א פ"י"ט) כל המאביד שם משמוי הקדושי הטהורים שנקרא בהם הקב"ה לוקה מן התורי. ובה' סנהדרין פ"י"ט מנאו עם הלאוין שאין בהם כרת ומיתה בידי שמים אלא מלקות ובספר המצו' שחבר בענין המצות הביא ראייה שלוקין על לאו זה דבר תורה מפרי' הלוקין כמ"ש.

ואחר שנתפרש זה יש לי לפרש שלא נאמרו דברים הללו אלא בשם מן השמות שבכ"מ שהוא כתוב המוחק והמאבדו לוקה אבל בשאר כתבי הקדש שאין בהם אזכרו' כלל. המוחקן והמאבדן אין לוקין עליהם דמהיכא תיתי דקרא לא אמר אלא ואבדתם את שמם לא תעשו כן וגוי אבל כתבי הקדש שאין בהם שם מנ"ל דאסירי...

ואחר שנתפרש זה יש לי לפרש אם יש בהם איסורא דרבנן אם לא ומשמע ודאי מדרבנן מיהא אסור לאבדן אע"פ שאין בהם אזכרו' כגון שקדר אותם או כגון מגילת אסתר שאין בה אזכרה כלל או שהם כתובים בלשון תרגום והאזכרו' מתורגמו' שהרי מותר למוחקן לפי שאין אסור למחוק אלא שבעה שמוי המפורשים בפ' שבועי' העדו' (ל"ה ע"א) ...

נמצא שעלה בידינו מזה בענין הנדון שלפנינו באותם הלוחות שכותבים לנערים להתלמד בהם שמותר לכתבן משום עת לעשות לה' כדעת הרי"א ז"ל שפסק בפרק הניזקין כותבין מגלה לתינוק להתלמד בה...

ועלה בידינו עוד שאסור לאבדן ביד ולמוחקן אחר שנכתבו ואיסורו מדרבנן אם אין שם אזכרות ואם יש שם אזכרות איסורו מד"ת ולוקין עליו. אלא מיהו איכא למימר שאינו אסור למוחקן אלא שלא לצורך אבל לצורך כתיבת פרשה אחרת ה"ז מותר שכיון שעבר זמן פרשה זו הוי כהיכל שצריך תיקון שמותר לסותרו ולבנותו ולפ"ז ה"י מותר אפילו היכא שיש שם אזכרות אלא שהדבר קשה להתיר כן באיסור תורה ומפני שאנו מדמין לא נעשה מעשה. ועוד דנראה ודאי דאסור דהא לא שרינן למכתב מגלה זו אלא משום עת לעשות לה' ובכתיבת אזכרות ליכא עת לעשות לה' שהרי אפשר לכתוב בלא אזכרות כדי שלא לבא לידי מחיקתן א"כ כי כתבן ומחקן מלקין ליה אבל שאר הפסוקים אם אין שם אזכרה כיון שאין איסורו אלא מדרבנן אפשר להקל להתיר מחיקתן לצורך כתיב' פרשה אחרת ופוק חזי מאי עמא דבר ומנהגן של ישראל תורה היא והרי הן נזהרין מכתבת האזכרות ואין חוששין למחיקת הפסוקים. ואפ"י איכא איסורא במחיקה אפ"י לכתוב פ' אחרת אפ"י משום עת לעשות לה' וגוי שרי שאם הכתיבה שהיא אסורה מן התורה כדכתיבנא לעיל שרי משום עת לעשות וגוי כ"ש המחיקה שאינה אסורה אלא מדרבנן וכדמוכח לעיל דשריא משום עת לעשות אבל באזכרות ליכא משום עת לעשות שהרי אפשר לכתוב האזכרות ע"י שינוי וכדכתיבנא.

תלמוד בבלי מסכת שבועות דף לה עמוד א

יש שמות שנמחקין, ויש שמות שאין נמחקין; אלו הן שמות שאין נמחקין: כגון א-ל, א-להיך, א-להים, א-להיכם, א-היה אשר א-היה, אלף דלת, ויוד ה', ש-די, צב-אות - הרי אלו אין נמחקין; אבל הגדול, הגבור, הנורא, האדיר, והחזק, והאמיץ, העוז, חנון ורחום, ארך אפים, ורב חסד - הרי אלו נמחקין.

שו"ת עין יצחק חלק א - אורח חיים סימן ה

נשאלתי ע"ד עלי כתבי קודש שקורין קורעקטין דעיקר הדפסתם לא נעשה ע"מ ללמוד או לקרות בהן וגם אינם ראויין כלל לקרות בהן מחמת דהן מלאים שיבושים ונלקו בחסר ויתיר וכל עצמן לא נעשו רק כדי להגיה על ידם הספרים שיוצאין מבית הדפוס ובכלל זה נמצא גם עלים הראשונים שיוצאין ממכבש הדפוס דע"פ הרוב שני עלים או שלשה עלים הראשונים יוצאים מטושטשים וגם נמצא בהם כמה מחקים או שהאותיות הם מפוזרים וע"י כן אין מספחין אותם לספר שלם והם מתפזרים בבית הדפוס בכלל שארי הקורעקטין וזה ידוע כי מחמת גודל ריבויין של העלים הללו אשר הם מתרבים בכל יום ויום בבית הדפוס אי אפשר כלל לגונזם כד"ת אלא הם מתפזרים אחת הנה ואחת הנה בבית הדפוס ומשם הם מתפנים לחצר ולבית האשפה ובשאר מקומות המטונפות ובאים לידי בזיון גדול אשר אין להעלות על הספר וגם אותן הקורעקטין שמשמרים אותן וגונזין אותם על בה"ק הסמוך לעיר נתברר אח"כ שבאו א"י = אינם יהודים = וחפרום מן הקרקע ומשתמשיין בהם ואין לנו בזיון גדול מזה...

...דעתי מסכמת לצוות להבעלים שיתנו מקודם הדפסת הקורעקטין שאינם בכתב אשורית כיון שאין האזכרות כתובים בהם כדינם דיתנו בפירוש שלא יחול עליהם קדושת כתבי קודש כלל ואז מותר לשורפן באם שקשה לגונזן מחמת ריבוי הכתבי קודש וגונבין אותן מן הבה"ק וכמש"כ כת"ר ויכולין לבוא לידי בזיון ח"ו וכעין השאלה המבואר בשבות יעקב ח"ג סי' יו"ד ובכנסת יחזקאל סי' ל"ז אז יש להתיר לשרוף להקורעקטין. ומן הראוי לעשות זה ע"י קטן וכעין שראיתי כזה בפ"ת ליו"ד סי' רע"ו ס"ק י"ט בשם תשובה

ש"ע"י מרכז ישיבות בני עקיבא (ע"ר)

גניזה - 4

המשך תשובת עין יצחק

א'. ויותר טוב ע"י א"י קטן וכעין הא דשבת (דף קל"ט) וביו"ד סי' רצ"ו סעי' ס"ט. וכבר כתבתי לעיל דעיקר שריפת כתבי קודש אינן אלא מדרבנן. ועיין בחתם סופר ח' ששי סוף סי' ח'. וכן יש לדון בזה לסברת רש"י בשבת (דף קל"ט) ד"ה יהיב פרוטה לתינוק א"י דכל מה דאפשר משנה שלא ילמדו להקל עכ"ל רש"י. וה"ה בנ"ד דנתבאר דיש היתר לשורפן ועכ"ז מה דאפשר משנה שלא ילמדו להקל ולכן טוב להדר ע"ז. ויש להאריך בזה הרבה והוכרחתי לקצר כן דעתי להלכה בכ"ז. וזהו יותר טוב מאלו ליתנם להקושרים להניחם בטבלאות משום דבקשירות הספרים יכולים לבא לידי בזיון ח"ו וכמשי"כ המהרש"ד"ם ח' יו"ד סי' קפ"ד בהשאלה דמבאר הענין דחותכין אותם לחתיכות קטנות ומשליכים מאותם חתיכות דקות שעושים כדי להשוות הטבלא אל הספר לאיבוד ונרמסים ברגלים כו' ע"ש. וכבר כתבתי לעיל דחשש בזיון גרע ביותר וזה אסור מן הדין ע"כ לא באתי להתיר רק ליתן אותם לשריפה וטוב להדר ולעשות וכפי הפרטים הנאמרים למעלה באר היטיב בעז"ה.

גנזי הקודש / תשובות מאת הגר"י זילברשטיין

שאלה: בקבוקי טמפו שכתוב על התווית "למניעת חילול שבת יש לפתוח את הסגר לפני כניסת השבת", האם חייבים לגונזו בגמר השימוש? כמו כן ההוראות שעל גבי מכסה גביעי לבן, אשר בהם כתוב "למניעת חילול שבת יש להפריד את הגביעים מלפני השבת" האם חייבים גניזה? ישנם בקבוקי מיץ ענבים שכתוב עליהם "ברכתו בורא פרי הגפן", האם חייבים גניזה?
תשובה: שאלה זו צריכה לפנים, ואולי ראוי לגניזה. ואחד מהגדולים השיב דאפשר להקל ולא לגונזם... דהוראות למעשה הבאות לאפרושי מאיסורא אינם בכלל דברי תורה...
אולי אפשר להוסיף... שמתחילה נעשו על דעת לאבדם... וצ"ע

תחומין כר"ל, מיחזורם של עלוני בתי הכנסת / הרב יעקב אריאל

כמדומני שהראשון שהתייחס לרעיון הדומה למיחזור כתבי קודש הוא הרש"ד"ם [יורה דעה קפד] שהתייחס למנהגם של כורכי הספרים להשתמש בגליונות הדפוס שאצלם... הרש"ד"ם אסר להשתמש בכתבי הקודש שבלו לכריכות...

הרמ"פ [אגרות משה או"ח ח"ד ל"ט] מתייחס למיחזור כתבי קודש בימינו, ומזכיר סברה דומה לזו של התשב"ץ, לפיה ספרים שהודפסו מראש למטרה לימודית מותר למסרם למיחזור לאחר שבלו [אך למעשה ביקש להפנות את השאלה לפוסקים בארץ]... כיוון שהספרים נועדו רק ללימוד זמני, הרי שקדושתם פקעה כשאין עוד יכולת ללמוד בהם...

ייתכן שאע"פ שלענין מיחזור גמרות וכדומה, הרמ"פ התנה את היתרו בהסכמת חכמי ארץ ישראל, מיחזור עלונים שאני, שכן אין להשוות ספרים תורניים, המיועדים ללימוד ממושך של מספר חודשים, לעלונים, שצורתם החיצונית ודרך הפצתם מעידות עליהם שהם יותר עיתון מאשר ספר.

עלונים אלו אינם מיועדים ללימוד ממושך, אלא לקריאה חדפעמית בלבד, ורבים מהם אינם נקראים כלל... גם לדעת הנצי"ב [משיב דבר ח"ב סי' פ], שם שנכתב לקריאה חדפעמית אינו קדוש: דווקא כתבי קודש, שניתנו ללימוד... אבל הקארעקטין דמתחילה נדפסו לאיבוד, אינן אלא כמו שטרות שכתבו בהן אזכרה קודם תקנת יוחנן כה"ג, שודאי לא נזהרו מלשרוף לאחר פרעון"...

בהנחה שקיימות היא צורך חשוב, יש להעמיד בראש סולם העדיפויות את צמצום צריכת הנייר בכלל. מטרת חלק מהעלונים היא לשם שמים, ולכן אין בהדפסתם משום 'בל תשחית', וגם כמותם אינה גורמת להרס היקום. ובכל זאת, יש מקום לצמצם גם את הפצת העלונים בבית הכנסת, לפחות מסיבות חינוכיות כאמירה תורנית בנושא הקיימות.

וכיוון שבלאו הכי הצפת בית הכנסת בעלונים כה רבים גורמת לזילותא בהם, מומלץ לאחד חלק ניכר מהעלונים, או לקבוע ביניהם תורנות של עלון מכל סוג מדי זמן. הדבר רק יעלה את רמת העלונים... יש להניח שגם לאחר מימוש הצעות אלו, כמות העלונים שתימצא בבית הכנסת תהא גדולה מכדי לגונזם. לכן יש מקום להתיר את מיחזורם בתנאי שיעמדו בכמה תנאים מגבילים. לכתחילה... היינו ממליצים על התנאים הבאים:

- א. שלא יודפסו שמות קדושים
- ב. שלא יודפסו פסוקים שלמים
- ג. שהנייר הממוחזר ייועד להדפסת כתבי קודש
- ד. שהעוסקים בגריסה יהיו נוכרים, או שהיא תיעשה בגרמא.